

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Anniki Lai
asekantsler
Sotsiaalministeerium
anniki.lai@sm.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Meie 23.12.2025 nr 8-2/10302

Lp Anniki Lai

Sotsiaalministri määrus nr 29 „Nõuded toitlustamisele kinnipidamisasutuses“ (toidumäärus) vajab muutmist, et kinnipeetavate toitlustamise nõuded oleksid mõistlikud ja ka riigile jõukohased täita.

Sotsiaalministri poolt 13.06.2025 allkirjastatud toidumääruse eelnõu menetlemine toimus kiirustades ja meiepoolse kooskõlastuseta. Me tõime välja, et toidumääruse kehtestamisega suurenevad oluliselt kinnipeetavate toitlustamise kulud ning määruse koostamisel ei olnud seda mõju asjakohaselt hinnatud. Sellegipoolest allkirjastas sotsiaalminister 09.07.2025 määruse arvestamata meie seisukohtadega.

Vahepealsel ajal on toimunud mitmeid kohtumisi, et rutakalt kehtestatud määruse probleemkohti arutada. Jõudsime kokkuleppele, et määruse nõuete kehtima hakkamist lükatakse edasi kuni 01.01.2027. Samuti lepidi kokku täpsustused menüüde varieerumise osas. Mõnes olulises kohas on siiski eriarvamused endiselt üleval.

Oleme nõus, et koos ühiskonna arenguga on põhjust hinnata riigi võimalusi parendada kinnipidamistingimusi, sealhulgas võimaldada riigi kulul kinnipeetavatele mitmekesisemat toitu. Nõustume ka, et toitumisteadus on ajas arenev, laboratoorsed võimekused suurenevad ning üldiselt võibki riigi koordineerimisel anda elanikkonnale järjest julgemaid, aga siiski ka rahaliselt kulukamaid soovitusi. Siiski ei tähenda see meie hinnangul seda, et sellised soovitusel peavad koheselt rakenduma õigusliku kohustusena riigile.

Leiame jätkuvalt, et kinnipeetavate toitlustamisel on kõige asjakohasem viis edasi minna Põhjamaade toitumissoovituse AR (average requirement) tasemele.

Vanglateenistus kasutab kinnipeetavate toitlustamisel erinevat hangitud toorainet. Nõuded ostetavale toorainele on samuti reguleeritud, sõltuvalt näiteks sellest, kas toit on pakendatud või mitte. Oluline on mõista, et millised ostetava tooraine koostisosad on tootja/müüja kohustatud avaldama. Nii nt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1169/2011 art 9 lg 1 sätestab andmed, mida toidu tootja peab

märkima, art 30 lg 1 aga seda, millised on kohustuslikud toitumisalase teabe andmed (energiasisaldus ning rasvade, küllastunud rasvhapete, süsivesikute, suhkrute, valkude ja soola sisaldus), mida tootja/turustaja peab avaldama. Siit nähtub, et tootja võib, aga üldse ei pea tihti peale väga detailset toitumisalast teavet oma toodangul välja tooma.

Toitumissoovitustes kasutatavad andmebaasid ei ole õigust loovad. Meie hinnangul on tegemist, sh ka TAI arendatud Nutridata puhul, mingit statistilist keskmist kajastava toidu koostist kajastava abivahendiga, mis ei võta arvesse konkreetse toidupartii omadusi, kui neid ei ole tootja/turustaja poolt avaldatud. Julgeme teha järelduse, et tooraine mikrotoitainete ja vitamiinide sisaldus sõltub väga paljudest asjaoludest, mis ei ole vanglateenistuse kui lõpptoidu valmistaja kontrolli all. Olgu selleks siis tooraine päritolumaa, kasvutingimused, kas toorainet on mingi toitainega rikastatud/vähendatud jne. Olukorras, kus tootjad ei ole kohustatud enamust mikrotoitainetest ja vitamiinidest tooraine müügil välja tooma, evib ka iga toit, mille toitainete sisaldus on arvutatud andmebaasi ja mis arvestab mingit statistilist keskmist, sedavõrd suurt eksimisevõimalust, et ministri määrusega ei saa kehtestada mikrotoitainete ja vitamiini normi, mille täidetust vaidluse korral peaks saama ka kahtluseta tõendada.

Seega peame jätkuvalt vajalikuks vähendada määruse lisas välja toodud mikrotoitainete ja vitamiinide loetelu. Meie ettepanek on jätkuvalt kehtestada maksimaalselt järgmine vitamiinide ja mikrotoitainete loetelu ning kehtestada nõuded AR-tasemel.

Kokkuvõtvalt oleme nõus muudatuste edasilükkamisega kuni 2027. aastani, samuti peame asjakohaseks täpsustust menüüde varieerumise kohta. Mikrotoitainete ja vitamiinide loetelu ja nende koguste osas jääme oma 10.11.2025 ettepanekus välja toodu juurde. Loodame, et leiame ühiselt allesjäänud kitsaskohtadele peagi praktikas rakendatava lahenduse.

Lugupidamisega ja toredat aastalõppu soovides

(allkirjastatud digitaalselt)

Rait Kuuse
Vanglate asekancler
Justiits- ja Digiministeerium